

TÓDOR CSABA

MEGTÉRÉS

„A szél fú, ahová akar, és annak zúgását hallod, de nem tudod honnan jön, és hová megy. Így van mindenki, aki a lélektől született.” (Jn 3,8)

A felolvasott bibliai verseket János evangéliumának harmadik részéből, egy olyan történetből választottam ki, amelyek bizonyára sokunk által jól ismert. A Nikodémussal való találkozásról van szó. Mielőtt elmesélném a példázatot, néhány szót illik ejtenem Nikodémusról is. Farizeus tanító volt, a zsidó nép tanítója. Egy éjszaka a sötétség leple alatt ment el Jézushoz. Tanítóként tekintélye volt és közmegbecsülésnek örvendett a zsidók között, hiszen jobbára az „isteni dolgokról” való tudásnak álltak birtokában mindazok, aki a farizeusok közé tartoztak. A Jézussal való beszélgetés olyan hatással volt rá, hogy később, Jézus megfeszítése után, amikor Arimathei József felajánlja saját sírját Jézus testének, akkor ez a Nikodémus volt az, aki felbecsülhetetlen értékű tömjént és drága olajat adott Jézus testének bebalzsamozásához. Tehát Arimathei Józseffel együtt ez a farizeus is ott van, amikor Jézust eltemetik.

A János-evangélium harmadik részében tehát ez a farizeus a sötétség védelmében megy Jézushoz beszélgetni. Az első kérdésünk nyilván az, miért kellett éjszaka útra kelnie, miért kellett a sötétséget választania? Hiszen Jézus sem bujkált az emberek elől, ellenkezőleg: nyitott volt a párbeszédre, nem kellett különböző közbenjárókat kérni arra, hogy lehetővé váljék a vele való találkozás, hogy valaki bejuttassa az embereket „Jézus irodájába”. A galileai Mester kész volt a beszélgetésre, nyilvános helyeken is, utcán, a templomban, zsinagógákban és bárhol, ahol az élet az embereket összevezérelte. Még a bűnösök asztalközösségében is részt vett. Mégis úgy látszik, ez a farizeus tartott valamitől. A Jn 3,2–10-ben találjuk megörökítve az a beszélgetést, amely a két tanító között lefolyt.

A televízióban vagy az újságban nap mint nap olvasunk-látunk-hallunk arról, hogy tudós emberek találkoznak egymással, szakmai kerekasztal-beszélgetéseken cserélik ki eszméiket. Olykor akár egy-egy nép, ország, nemzeti gazdaság vagy tudományág egész további alakulását eldönti egy-egy ilyen eszmecsere: hogyan megyünk tovább, melyek azok a kérdések, amelyekkel foglalkozni kell stb. És ezért jöttek létre az akadémiák, a nemzetközi szakmai fórumok, konferencia-sorozatok, amelyekben különböző kultúrájú, vallású, nyelvű, világnézetű

és nemzetiségű szakemberek összegyűlhetnek, és megvitathatják az emberi társadalmak nagy problémáit. Az én értelmezésem szerint a Nikodémussal való jézusi találkozás éppen ilyen jelentőségű – két kimagasló szellemű embernek a párbeszédéről van szó. Akkoriban nyilván nem díjazták látványos külsőségek között a szellemi teljesítményeket, nem voltak doktori címek sem, ezek az emberek a maguk valóságában mégis korszakalkotó egyéniségek voltak, akik nemcsak a maguk korának, hanem az elkövetkező nemzedékeknek a sorsát is befolyásolták. A farizeust úgy lehet elképzelni, mint nagy tekintélyű vallási vezetőt, tanítót. Hiszen az emberek valláserkölcsei vagy tudományos kérdésekben hozzá fordultak tanácsért. Ők vigyázták a zsidóság vallásos életének „egészségét”. Ők magyarázták a törvényeket, jogokat és köteleességeket szabtak meg, illetőleg tartattak be, tehát nagy befolyással voltak a zsidó társadalomra. Képzeltetni, hogy Nikodémus is tekintélyes ember volt a maga korában és környezetében. És ha ez az ember – a késő éjjeli vagy kora hajnali órákban vevén a fáradságot – elment a „galileaihoz”, ebből rögtön következik, mekkora hatása, jelentősége, kisugárzása volt Jézusnak.

Az éjszakai látogatás azt is jelenti viszont, hogy a farizeusok nyilvánosan nem ismerték el Jézus tekintélyét, mint ahogy bölcsességét sem. Nem fogadták el nyilvánosan tevékenységét. Nem fogadták be őt, sőt később feszítettségét kiáltatták a felbujtott, tudatlan néppel, hogy Jézus vesztét okozzák. Az éjszakai látogatásból mégis csak arra következtethetünk, hogy távolról vagy titkon igenis figyelték ezt az embert; figyelték, és talán félték tőle. Hiszen megérezték, hogy valami olyasmit tanít, ami új a kor szemléletében, és megelőlegezi talán egy eljövendő mozgalom létrejöttét. Valószínűleg féltékenyek voltak rá, ezért akarták megakadályozni abban, hogy kialakítson maga körül egy olyan mozgalmat, amely szétaprózza a körültekintő aprólékossággal karban tartott vallási hagyományokat – és ezzel persze csorbítsa a farizeus befolyást. Ezért kellett Jézust „kiszorítani a pályáról”, nehogy a vallási judaizmus évezredek át hagyományozott rendje, szerkezete darabjaira hulljon. Pedig Jézus világosan megmondta: „nem azért jöttem, hogy eltöröljem, hanem hogy betöltssem a Törvényt”. Csakhogy azt a Törvényt, amelynek a farizeusok voltak a hivatalos és hivatásos értelmezői! Ugyancsak Jézus mondta, hogy ha köteleznek egy mérföldre, akkor menj el kettőre, mert a második mérföldet nem tudják számon kérni. Ez úgy is lefordítható napjaink nyelvére, hogy a jóindulatot nem lehet sem megfizetni, sem számon kérni, sem elszámoltatni. Megtetted, ami a köteleesség? – kérdezheti valaki. – Megtettem – jöhet a válasz. – Teljesítetted a törvényt? – Igen. – Akkor te egy igaz ember vagy – mondták a zsidók akkor, és mondják sokan napjainkban is. Jézus viszont azt kérdezné: – És mi az, amit jóindulatból tettél? Mi az, amit azért tet-

tél, hogy több légy, mint a törvény betűje, s mert úgy érzed, hogy emberségedből telik erre, nem pedig „lekötelezés”. Mert nem fárasztó, mert tovább tudsz lépni azon, ami kötelező. Nem elhagyva azt, hanem meghaladva. Csak azok az emberek képesek a második mérföldkőre, akik gazdagok. Mert azt, amit a törvény kér, meg kell adni. A számlát ki kell fizetni. Nincs megalkuvás és másfajta jog. Ha valaki tisztességesen akar eljárni, a kötelességét el kell végeznie. De mi a többlet? Mi az, amennyivel a törvénytiszteletnél többre vagy képes? – Itt kezdődik a jézusi vallás s a keresztény erkölcsiség. Vagy-e elég gazdag ahhoz, hogy elmenj valakivel egy „második mérföldön”, hogy jóindulatodat mindenféle hátsó szándék nélkül ajánld fel?!

° Körülbelül ezekről folyt a vita azon az éjszakán is Jézus és Nikodémus között.

A vita egy nagyon egyszerű dologban nyugodott meg: a megtérésben. Jézus a megtérést próbálta megértetni a farizeussal, hiszen ez az ember, aki a Törvény ismeretében és rabságában nőtt fel, a szabályok béklyójában élt és dolgozott, rájött arra, hogy a világ valamivel több, mint amit emberi ésszel el lehet gondolni, fel lehet fogni. Rájött arra, hogy a világ több, mint amit látunk, hallunk, gondolunk, tapasztalunk. Egyszóval – az emberi élet lényege több, mint ami megfogható belőle. Ezért ment el Jézushoz. A szél úgy fúj, ahogy akar, és nem tudjuk, honnan jön és hová megy, és így van mindenki, aki szentlélek által született, vagy neveltetett – mondja a mai bibliai alapgondolat. Mekkora szabadság fogalmazódik meg a szél, és a szentlélek jelképén keresztül! Milyen erős a megkötöttséggel szembeni kontraszt!

Ennek a farizeusnak igénye volt arra, hogy szabad legyen, hogy szárnyaljon. Csak nem tudta, hogyan. Jézus pedig, mivel jól látta, mi a baja a farizeus tanítónak, a megtérésről kezdett beszélni.

Megtérés, görögül *metanoia*. A *meta* azt jelenti, hogy valamin túl, valamit meghaladva, a *nomosz* pedig azt jelenti, hogy „énség”. A megtérés tehát azt jelenti, hogy önmagamat meghaladom. De ne retentsen meg bennünket az eke szarvára tett kéz és a hátrafordulás jézusi mondása! Nem erről a megfordulásról van szó. Hanem arról a képességedről, hogy *önmagadat* meghaladod.

Az egyik leegyszerűsített hasonlata ennek a sport, jelesül a világcsúcsok. Sokszor azt hisszük, hogy ennél többre már nem képes az ember. Mégis, milyen ritka, hogy a nagy nemzetközi versenyek alkalmával nem születik új és új világcsúcs. Hát lelki értelemben is ilyen az ember önmeghaladó képessége – csak nagyon nehéz! Amikor az ember eljut arra a szintre, hogy önmagát önerőből képes meghaladni, ez már az Istennel való létközösségnek a bizonyítéka és biztonsága. Ilyen megtérés bizonyos filozófusok szerint az életben csak egyszer van. Egyet-

len ilyen döntés képzelhető el. Mert ha kettő lenne, akkor lehetne tíz is. Akkor az ember állandóan dönteni tudna a maga sorsáról, eldöntené azt is, ami nem rá tartozik. Nem lehet! Ez olyan, mint a megszületés, az újjászületés. Ezt volt nehéz a farizeusnak is megértenie: hiszen ő már javakorabeli férfi – hogy is tudna visszamenni az anyaméhbe, hogy újra megszülessen?!

Ha napjaink két tudós emberét ültetnénk egymással szembe – mondjuk, egy „kerekasztal” mellett –, végighallgatva beszélgetésüket, és kirostálva mondani-valójuk lényegét, vajon mi bizonyulna megtartásra érdemesnek? Kevés lényeges dologról beszélgetnek napjainkban, holott is az egyik ilyen lényeges dolog épp a megtérés lehetne.

Segíteni és kísérni az embert járásában, ritmusában, hogy önmeghaladó képességére felhívjuk a figyelmét! A világ arcának a megváltoztatása nagyon egyszerűnek látszik. Úgy tűnik, még országhatárokat is viszonylag könnyű átrajzolni. Könnyűszerrel meg lehet változtatni egy ház színét vagy egy falu arculatát – pénzzel és melléállással. A te önmeghaladó képességedet viszont senki sem tudja megváltoztatni – épp csak magad.

Bár csak az egyház, az imádság, a közös együttlét segítene és arra szolgálna, hogy elsősorban jobb és igazabb emberek legyünk! Bár magunkon kezdenők világmegváltásunkat! Azzal az alázattal, amely képessé tesz kimondani: add, Istenem, hogy fogjak neki magamhoz, magammal kezdjem a munkát, hadd lássuk mi lesz belőlem?!

Hitben és istenközelségben meg lehet tenni az önmeghaladást. Meg lehet hozni a Döntést, a végsőt. Hogy a *kell* embere leszek-e vagy szabadon szárnyalok, mint a szél, mint aki szentlélek által született. Ámen.

SZÁSZ FERENC

ÉN AZ ÉN SZERELMESEMÉ VAGYOK...

ESKETÉSI BESZÉD

„Én szerelmesemé vagyok, s szerelmesem az enyém...” (Én 6,3a)

Bár a Szentírás gazdagságához az is hozzátartozik, hogy az egyik legegyetemesebb emberi érzésnek, a szerelemnek külön könyvet szentel – a címében is sokatmondó Énekek énekét –, viszonylag ritkán élünk e gazdagságával. Hiába tartják e könyvet a világirodalom gyöngyszemének, esketési szertartásaink alkalmával háttérbe szorul: a házassági intézmény, a család „komolysága” háttérbe szorítja annak természetes valláserkölcs alapját, az Isten által szívünkbe oltott szerelmet. Ezért van az, hogy az ifjakat az ilyenkor szokásos világiasabb tanácsok és kívánságok mellett a templomban elhalmozzuk már-már szinte komornak ható erkölcsi intelmekkel és bölcsességekkel.

Pedig – meglátásom szerint – ez ünnepélyes percben legalább ennyire lényeges, ha nem fontosabb az, amit ti éreztek és mondtok, amit a Biblia által is megörökített ifjak mondtak hajdanán, minden szerelmi eskü lényege, az egyszerűségében talán legtöbbit mondó örök és egyetemes vallomás: „én szerelmesemé vagyok s szerelmesem az enyém.” Úgy érzem és gondolom, hogy nem a bölcs, tudós ember, nem a házasságról sok tapasztalatot szerzett áll e percben közelebb Istenhez, hanem az a fiatal hordozza igazán a szívében őt, akit közvetlenül megajándékozott a titkos, ősi tudással, emberi rendeltetésünk talán legegyetemesebb titkával, a szerelemmel.

Ezért fordultam a felolvasott bibliai versek felé, s próbálom belőlük kifejtteni és újfogalmazni az életre-halálra szóló szerelmi és házassági hűségeskü lényegét.

Nyelvünk annyira gazdag és árnyalt, hogy első olvasatra részben elrejtí az, ami a többi, nem rokon nyelvben sokkal nyilvánvalóbban megmutatkozik. A nyelvben az igék hordozzák a dinamizmust, a cselekvést, mozgást, történést, s minden igék közül talán a legfontosabbak a létezés és a birtoklást kifejezők, a *lenni* és *bírni/birtokolni*: ezeket segédigéknek is szoktuk nevezni, mert a többi ige bonyolult ragozása, a módok, idők és személyek kifejezése ezek segítségével történik. A lét, az élet bonyolult egyszerűsége fogalmazódik meg e két, szellemi és lelki világunkat és a valóságos világot egybekapcsoló alapjében: az ember néha